

MIT KELL TUDNIOK A HÍVEKNEK A KÁNONJOGI KÓDEXBŐL.

Irta: *Serédi Jusztinián O. S. B.*, követségi kánonjogi tanácsos.

AKATOLIKUS EGYHÁZ tagjai, kik a keresztség útján beléptek ezen tökéletes társaságba (can. 87), isteni intézkedés szerint klérikusokra (papság) és laikusokra (hívek) oszlanak (can. 107). A papság azonban nem önmagáért van, hanem a hívekért, azért, hogy őket mindarra tanítsa, amit halhatatlan lelkük üdvösségére hinniök és tenniök kell, továbbá, hogy őket az Egyház megszerezével ellássa és mint társasági tagokat kormányozza.

Ezen alapigazságokból mindjárt következik, hogy a híveknek voltaképen nincs szükségük könyvekre avégből, hogy ők maguk keressék ki, mit kell hinniök és tenniök az üdvösségre, vagy minő jogaik és kötelességeik vannak az Egyházban, mint tökéletes társaságban. Mindezt megtudhatják a papságtól, sőt kimondottan joguk van hozzá meg is követelni, hogy őket a papság (t. i. kinek-kinek saját lelkipásztora) ezekre nézve fölvilágosítsa (can. 682). Ezért az egyházi törvénykönyv, a kánonjogi kódex is úgy van megszerkesztve, hogy azt nem a híveknek, hanem a papságnak kell forgatnia, mert a híveknek e tekintetben is joguk van a papságtól irányítást kérni. A kódexben nincsenek is külön cikkelyekben tárgyalva és összefoglalva a hívek jogai és kötelességei, hanem szétszórva találhatók annak különböző cikkelyeiben, amelyekbe a tárgyi kapcsolat miatt épen beilleszthetők voltak. Csupán a hívek ájtatos társulatairól vannak külön cikkelyekben összefoglalva a tudnivalók (can. 684—725).

Hogy azonban mégis lássuk a kódex azon rendelkezéseit, melyek a hívekre vonatkoznak, amennyire ezen rövid cikk keretén belül lehetséges, hirtelen átlapozzuk az egész egyházi törvénykönyvet.

I. Mit kell a híveknek hinniök, hogy üdvözljenek, a kódex nem tárgyalja részletesen, mivel ezt a papság oktatásaiból kell megtanulniok a templomban és iskolában (can. 1327—1347). A trient-vatikáni hitvallás előrebocsátása után magában a törvénykönyv szövegében több hitigazság van ugyan megemlítve, de inkább

csak azért, hogy egy-egy törvénycikkely kánonjainak mintegy megalapozására szolgáljanak. (Pl. a pápának az egész Egyházza kiterjedő, valóságos, legfőbb, teljes és közvetlen joghatósága : can. 218, 219 ; családkozhatlansága : can. 1323 ; az egyes szentségekről szóló cikkelyek bevezető kánonjai stb.)

A hit tisztaságának védelmére a törvénykönyv tiltja másvallásúakkal hitbéli dolgokban, vallási ténykedésekben való közösséget (can. 1258 § 1) ; pusztán polgári kötelesség vagy tiszteletadás címén s akkor is csak fontos okból engedi meg, hogy a hívek nemkatolikusok temetésén, esküvőjén stb. — minden aktiv közreműködés nélkül — jelen lehessenek (can. 1258 § 2). A kódex szigorú büntetés terhe alatt tiltja az eretnekséget, szakadárságot, hit-hagyást (can. 2314), valamint ezek pártolását, terjesztését (can. 2315, 2316), nemkülönbön a bálványozást és babonát (can. 1261, 2325). Ellenben sürgeti Isten imádását, a szentek, ereklyék és képek helyes tiszteletét (can. 1255) ; viszont megtilt mindenféle visszaélést búcsújárások és körmenetek alkalmával (can. 1295). Csak fontos okból engedi meg az esküt, továbbá megszabja az eskü és fogadalom föltételeit (can. 1307, s köv.) ; bünteti a hamis esküt (can. 2323).

II. Az egyes erkölcsi törvényeket szintén nem sorolja föl a kódex, mert a híveknek ezeket is lelkipásztoraiktól kell megtanulniok.

Evégből sürgeti, hogy a hívek maguk gyakorta hallgassák a prédikációt (can. 1348), gyermekeiknek pedig lehetőleg iskolai hitoktatásáról gondoskodjanak (can. 1335). Buzdítja a híveket, hogy iparkodjanak minden fokú katolikus iskolát létesíteni, a meglevőket pedig akár áldozatok árán is megtartani (can. 1379 s köv.), mert akie az ifjúság, azé a jövő.

Hit és erkölcs szempontjából fölötte fontos lévén a sajtó, a kódex egyfelől óvja a hitellenes és erkölcstelen könyvek, nyomtatványok és újságok olvasásától, másfelől könyvcensurával iparkodik megakadályozni ilyen könyvek és nyomtatványok kiadását és forgalombahozatalát (can. 1384—1405, 2318).

A kódex különben védi az ember életét és szabadságát is. Azért súlyos büntetés terhe alatt tiltja a magzatelhajtást, a gyilkosságot, párbajt és öngyilkosságot (can. 2350, 2351, 2354), a szerzetes- vagy papi életre való kényszerítést (can. 2352), a nőrablást (can. 2353), sőt a jó erkölcsök megsértésén kívül (can. 2357) más becsületében való gázolást is (can. 2355).

Viszont szigorúan tiltja azon büntetteket, melyek akár a valás, akár a tiszta erkölcsök ellen irányulnak (szentségtörés : can. 2320, káromkodás : can. 2323, sír-, templom- vagy temetősertés : can. 2328, 2329, bármiféle csalás vagy hamisítás : can. 2360—2363).

III. Minthogy a híveknek saját lelkük üdvösségére használ-

niok kell az Egyház kegyzsereit, továbbá meg kell tartaniok Isten és az Egyház parancsait, a kódex ezek felől is intézkedik ; nevezetesen :

1. A szentségekről és szentelményekről részletes törvényeket tartalmaz, melyeket a híveknek is jó tudniok.

a) A keresztségnél különösen sürgeti a törvénykönyv, hogy mentől előbb kiszolgáltassék (can. 770), még pedig ünnepélyesen ; a csecsemő halálos veszedelme azonban elégséges ok arra, hogy privátim kereszteljék meg (can. 759). Ezért a hívek, kiváltképen pedig a bábák tanulják meg, hogyan kell érvényesen keresztelni (can. 743). A kereszteléskor valamelyik szentnek a nevét kell adni a gyermeknek (can. 761). A keresztszülők ne feledkezzenek meg kötelességükről keresztgyermekük lelki nevelését illetőleg, ha a szülők meghalának vagy gyermekeik vallásos nevelésével nem törődnének (can. 769).

b) A bérmálás szentségének fölvételét ne halogassák a hívek sokszor kicsinyes okok miatt (can. 787).

c) A hívek mentől gyakrabban járuljanak a szent áldozáshoz (can. 863), a húsvéti szent áldozást pedig semmi szín alatt el ne mulasszák (can. 859 § 1), hanem végezzék kellő áhitattal, buzgósággal. Szentségtörő húsvéti áldozással nemcsak súlyos bünt követnének el, hanem a húsvéti áldozás parancsát sem teljesítenék (can. 861). A húsvéti szent áldozás elvégzésének ideje a kódex szerint virágvasárnaptól fehérvasárnapig tart (can. 859 § 2.) ; azonban a magyar egyházmegyékben a Szentszék külön engedelmével nagyobb III. vasárnapjától szentháromság vasárnapjáig terjed.

d) A gyakori szent gyónást is sürgeti a törvénykönyv ; különösen pedig iparkodjék mentől előbb töredelmes szent gyónást végezni az a hívő, aki halálos bűn állapotában van. Évenként legalább egyszer minden hívőnek súlyos kötelessége töredelmes gyónást végezni (can. 906). Szentségtörő gyónással nem tesz eleget ezen kötelességének (can. 907). A püspöknek vagy pápának föntartott bűnök és esetek elbírálását a hívek bizzák a gyónatóatyára. Becsüljék és használják a búcsúkat (can. 911), melyek elnyerésére tartásuk meg és teljesítsék a föltételeket. A búcsúnyerésre elégséges azon általános szándék, hogy valaki el akarja nyerni mindazon búcsúkat, amelyeket az Egyház a hívőtől mondott imádságokhoz vagy jócselekedetekhez fűzött (can. 925). Ha valamely búcsú elnyerésére külön meghatározott imádság nincs elrendelve, akkor a hívő maga választhatja meg az imádságot, mely azonban ajaki imádság legyen (can. 934).

e) Az utolsó kenettől ne féljenek a hívek, hiszen épen arra való, hogy a beteg testi és lelki egészségét előmozdítsa. Ezért akkor vegye föl a beteg, mikor még eszméletnél van (can. 944).

f) Aki a papi rendbe kíván lépni, plébános avagy más pap útján érdeklődjék a föltételek iránt.

g) Aki házasságot akar kötni, forduljon saját plébánosához, akinek gondja lesz rá megállapítani, nem forog-e fönn valami házassági akadály. Megjegyzendő, hogy a vérrokonsági akadály az oldalágon a harmadik fokig (can. 1076), a sógorági akadály második fokig terjed (can. 1077). Ezen utóbbi csak érvényes házasságból származik (can. 97). A lelki rokonság akadályai csak a keresztségből származik (can. 1079) és csak a keresztelt és keresztelő, továbbá a keresztelt és a keresztszülő között áll fönn (can. 768). Az örökbe fogadás akadályai tiltó vagy semmisítő, aszerint, amint az állami törvények megállapítják (can. 1080). Minálunk az 1894 : XXXI. törvénycikk 18. §-a szerint tiltó akadály. Különösen kerülnek a hívek a vegyesházasságot (can. 1060), még inkább a keresztleletlenel kötendő házasságot (can. 1070). Mindkét fajta házasság legfölsőbb fölmentéssel (can. 2375), reversalissal és katolikus lelkész előtt köthető (can. 1061—1063, 1071, 2319), hogy érvényes legyen (can. 1099 § 1, n. 2). Akár tisztán katolikus, akár vegyes vagy keresztleletlenel kötött házasságról van szó, a szülők szigorú kötelessége összes gyermekeiket katolikus módon keresztleletteni, a katolikus vallásban nevelni, további polgári nevelésükről és anyagi jólétükről is gondoskodni (can. 1113); különös súly helyezendő a jó nevelésre, mert ez a legszebb örökség, amelyet a szülők gyermekeiknek hátrahagyhatnak s amelyet soha senki el nem vehet tőlük, ha ők maguk nem akarják.

1. Végül nagyon becsüljük meg a hívek a szentelményeket. Rajta legyenek, hogy a hívek temetése katolikus szertartások keretében történjék (can. 1205).

2. A szent helyekre és időkre vonatkozóan a kódex fölüjítja azon régi törvényeket, melyek szerint a hívek vásár- és nyilvános ünnepnapokon kötelesek tartózkodni a szolgálai munkától s ezen napokat szentmisehallgatással és imádsággal tartoznak megszentelni. Az Egyház a X. Pius pápától lefokozott ünnepek hasonló megszentelését is óhajtja, de ezen utóbbit súlyos bűn terhe alatt nem parancsolja (can. 1247, 1248). A szentmise hallgatása rendszeren a templomban történjék. A templomok tisztántartására a híveknek is nagy gondjuk legyen (can. 1178). A hústól való tartózkodás az egész esztendő péntekjein (a nyilvános ünnepek kivételével), továbbá a szigorú böjtnapokon minden hívőre kötelező, aki hetedik életévét betöltötte s betegség, gyöngeség vagy egyéb fontos okból fölmentve nincs. A böjti parancs, amely tiltja a napjában többszöri jóllakást, betöltött huszonegyedik életévtől betöltött ötvenkilencedik életévig kötelezi a híveket, ha elégséges okból fölmentve nincsenek (can. 1250—1254). Fölmentést ki-ki saját plébánosától kérhet (can. 1245. § 1). Mely napokon és milyen mértékben kötelező a böjt minálunk, részletesen az egyes püspökök böjti rendeletében van megmondva. Ezen böjti rendelet, amelyet minden nagyböjt

előtt kihirdetnek, a Szentszék külön engedélye szerint van megállapítva (S. C. C., rescriptum, N. 3506—22, dec. 11.)

A tiltott idők a kódex ádvent I. vasárnapjától karácsony napjáig bezárólag, továbbá hamvazószerdától húsvétvasárnapjáig ugyancsak bezárólag állapítja meg. Ezen időszak alatt tilos a házasság ünnepélyes megáldása, de maga a házasságkötés, pláne fontos okból, meg van engedve (can. 1108).

3. A hívek, mint az Egyháznak, ezen tökéletes társaságnak tagjai, a papság irányítása szerint törekedjenek a társaság céljának és saját igazi céljuknak elérésére. Ezért becsüljük meg a papságot (can. 119); kerüljük a papság ócsárlását, rágalmazását (can. 2344), még inkább tetteleges bántalmazásukat (can. 2343) vagy főpásztori engedély nélkül világi törvényszék elé idéztetésüket (can. 120, 2341). Különösen most, amikor a tekintély tisztelete annyira kivesztett az emberekből, iparkodjanak egyházi előjáróiknak engedelmkedni (can. 2331).

Necsak, hogy ne sértsék, hanem inkább védjék az Egyház jogait és szabadságát (can. 2333, 2334). Sem az Egyház, sem a törvényes államhatalom ellen ne szövetkezzenek, különösen titkos társulatok útján (can. 2335). Ellenben karolják föl a vallásos és kegyes célú társulatokat (can. 684). A társulati tagok jogaiban részesülnek, ha a társulatba szabályszerűen beíratkoztak (can. 692) és belőle ki nem zárattak. A társulati szabályok nem kötelezik ugyan a tagokat bűn terhe alatt, de azért mégis mentől lelkiismeretesebben iparkodjanak őket megtartani. Tehát a hívek ne iratkozzanak be annyi társulatba, hogy azután egyikben sem tudják teljesíteni társulati köteleességeiket. Egyébként pedig társulati köteleességek miatt sohasem szabad isteni vagy egyházi parancson alapuló köteleességeiket elmulasztani.

Végül a hívek, mint az Egyház tagjai, mindig szem előtt tartásuk azon anyagi eszközöket is, melyek az Egyház céljainak elérésére hasznosak vagy szükségesek. Tehát becsüljük meg az egyházi vagyont. Sem jótalan eltulajdonítással, sem csalással, mint magánemberek, sem pedig törvényhozással el ne fordítsák egyházi rendeltetésétől (can. 2346). Amennyiben pedig szükség volna rá, iparkodjanak tehetségükhöz képest az Egyházat s annak intézményeit anyagilag is támogatni (can. 1496, 1507, 2349). A magyar nemzetnek dicséretére válik, hogy az egyházi vagyont ezer esztendőn keresztül meghagyta, a papságnak pedig, hogy azt el nem pazarolta.

Főbb vonásokban ezek volnának a kódex azon intézkedései, melyek a hívekre vonatkoznak. Ezeknek részletes kifejtése azonban a papság kötelessége.